

Alternatívne riešenia sporov v EÚ a duševné vlastníctvo

Alternative Dispute Resolution in the EU and Intellectual Property

Lucia LALÍKOVÁ¹

ABSTRAKT

Alternatívne riešenie sporov ako mimosúdne riešenie sa do Európy a na Slovensko dostalo z anglosaského právneho systému. V súčasnosti ho už ako alternatívu k súdnemu riešeniu sporov využíva väčšina členských štátov Európskej únie. Článok sa detailne venuje systému alternatívneho riešenia sporov na Slovensku vrátane jeho využitia v oblasti sporov v oblasti duševného vlastníctva. Ďalej opisuje služby alternatívneho riešenia sporov v oblasti duševného vlastníctva v EUIPO a vo WIPO a vo vybraných európskych štátoch, ako Česko, Poľsko, Maďarsko, Nemecko, Francúzsko a Španielsko.

ABSTRACT

Alternative dispute resolution as an out-of-court settlement came to Europe and Slovakia from the Anglo-Saxon legal system. Most Member States of the European Union already use it as an alternative to a judicial dispute resolution. The article describes in detail the system of alternative dispute resolution in Slovakia, including its use in the field of intellectual property disputes. It also describes alternative dispute resolution services in the field of intellectual property in the EUIPO and the WIPO and in selected European countries, such as the Czech Republic, Poland, Hungary, Germany, France and Spain.

Kľúčové slová

Alternatívne riešenie sporov. Mediácia. Rozhodcovské konanie. Duševné vlastníctvo.

Key words

Alternative dispute resolution. Mediation. Arbitration. Intellectual Property.

Alternatívne riešenie sporov v Slovenskej republike

Vymedzenie a právna úprava alternatívnych prostriedkov riešenia sporov je popri vnútroštátnej legislatíve jednotlivých štátov aj predmetom regulácie na nadnárodnej úrovni. Východiskovým materiálom v európskom prostredí bol nepochybne dokument Európskej komisie „Zelená kniha k alternatívnemu riešeniu sporov v civilnom a obchodnom práve“ z apríla 2002, na ktorý nadviazal „Kódex správania pre mediátorov“ v roku 2004. Z právneho prostredia Európskej únie je potrebné poukázať najmä na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach, ktorou sa stanovuje rámec pre systémy mediácie na úrovni Európskej únie pre cezhraničné spory, pričom

sa nebráni jej uplatňovaniu na vnútroštátne systémy mediácie. Významnou je aj smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov.

Z najvýznamnejších dokumentov venujúcich sa problematike alternatívneho riešenia sporov, ktoré vznikli na pôde Rady Európy, je možné spomenúť odporúčania Výboru ministrov Rady Európy. Konkrétne najmä Odporúčanie R (99)19 o mediácii v trestných veciach. Alternatívne riešenia sporov vymedzilo ako významný nástroj „odbreňovania“ súdov Odporúčanie R (86)12 o predchádzaní a znížení mimoriadneho nápadu vecí na súde.

¹ Ing. Lucia Lalíková, PhD., LL.M. sa na legislatívno-právnom odbore Úradu priemyselného vlastníctva SR venuje o. i. popularizácii mediácie v oblasti duševného vlastníctva a možnostiam zavádzania prvkov mediácie do sporových konaní pred úradom. e-mail: lucia.lalikova@indprop.gov.sk

Právne predpisy Slovenskej republiky upravujú niektoré spôsoby alternatívneho riešenia sporov, poväčšine len v súvislostiach súkromnoprávných vzťahov. Z najvýznamnejších je možné spomenúť zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní, zákon č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov, zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediálnych úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach.²

Jedna z využívaných foriem alternatívneho riešenia sporov v Slovenskej republike – mediácia bola do právneho poriadku Slovenskej republiky zavedená zákonom č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov, ktorý je účinný od 1. septembra 2014. V § 1 ods. 2 sa stanovuje okruh sporov, ktoré je možné riešiť mediáciou. Zákon sa vzťahuje na spory, ktoré vznikajú z občianskoprávných vzťahov, rodinnoprávných vzťahov, obchodných záväzkových vzťahov a pracovnoprávných vzťahov. Tento zákon sa vzťahuje aj na cezhraničné spory, ktoré definuje § 1 ods. 3. Zákon však neupravuje použitie mediácie v oblasti trestného práva, súťažného práva či v oblasti verejného práva (správne či daňové konanie). V oblasti trestného práva je tak mediácia vymedzená zákonom č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediálnych úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V súčasnosti sa pripravuje novelizácia zákona o mediácii, ktorá sa bude týkať predovšetkým technických zmien v zákone.

S mediáciou na Slovensku začalo Centrum prevencie a riešenia konfliktov v Bratislave už v roku 1991. V roku 1996 sa pridala spoločnosť ARK 1. mediálna spoločnosť, s. r. o., a v roku 1998 aj Mediálne centrum v Banskej Bystrici. V roku 2002 vzniklo občianske združenie Asociácia mediátorov Slovenska, ktoré nadviazalo na skúsenosti Centra prevencie a riešenia konfliktov a spoločnosti ARK 1. mediálna spoločnosť, s. r. o. Združením mediátorov, ktoré združuje najmä mediátorov a osoby pripravujúce sa na výkon mediáčnej činnosti, je Slovenská komora mediátorov (občianske združenie), ktorá vznikla v roku 2005 v Bratislave.³ Existuje niekoľko občianskych združení mediátorov a priaznivcov mediácie, ktoré sú založené s cieľom posilniť postavenie mediácie.

V tejto súvislosti považujeme za dôležité podotknúť, že v súčasnosti neexistuje zákonom zriadená stavovská organizácia – komora, ktorá by zastrešovala a združovala všetkých mediátorov pôsobiacich na území Slovenskej

republiky (príklad Komora patentových zástupcov zriadená zákonom č. 344/2004 Z. z. o patentových zástupcoch). Celú reguláciu a vedenie registra mediátorov zastrešuje výlučne Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej MS SR) odbor dohľadu nad právnickými profesiami. Mediátori nemajú vytvorenú vlastnú samosprávu, ktorá by dohľadala na vzdelávanie, vykonávanie skúšok a udeľovanie osvedčení alebo by riešila disciplinárne previnenia mediátorov. Povinné dozvedzovanie mediátorov je stanovené jedenkrát ročne. Prostredníctvom akreditovaných inštitúcií MS SR každoročne určuje témy na dozvedzovanie. V prípade, ak mediátor opomenie a nezašle potvrdenie o doškolení MS SR, prichádza do úvahy sankcia v podobe preskúšania alebo až vyčiarknutie zo zoznamu mediátorov. Aj napriek týmto skutočnostiam v rámci Slovenskej republiky pôsobí niekoľko organizácií, spravidla sú nimi občianske združenia, ktoré poskytujú svojim členom podporu, ale, tak ako sme už uviedli, neexistuje zákonom určená povinnosť byť členom ktorejkoľvek z nich, a tým ani platiť povinné členské. Členstvo v uvedených občianskych združeniach je založené výlučne na dobrovoľnosti.⁴

V súčasnosti je v registri mediátorov v gescii Ministerstva spravodlivosti SR vedených 920 aktívnych mediátorov.

Na Slovensku tvoril podľa sprístupnených informácií Ministerstva spravodlivosti SR celkový počet občianskych vecí, ktoré boli ukončené mediálnou dohodou v roku 2016 (novší údaj nie je dostupný) – 217 prípadov, z toho 12 prípadov sa týkalo rodinného práva. Ostáva otázkou, prečo má mediácia na Slovensku obmedzené využitie, keď štatisticky je úspešnosť 50 až 75 % v krajinách, kde mediálny proces predchádza súdnemu procesu. Ako paradox vyznieva porovnanie vysokej miery úspešnosti v konkrétnych prípadoch mediácie k nízkej miere jej využitia. Odpoveďou môže byť výsledok ankety z februára až marca 2017 v okresoch Nové Zámky, Prešov a Bratislava, keď na vzorke 138 náhodne oslovených ľudí malo skreslené predstavy o mediácii 33 % a vôbec o spôsobe riešenia sporov mediáciou nevedelo 42 % respondentov. Verejnosti chýba informovanosť o výhodách riešenia sporov mediáciou. Niekoľko publikovaných článkov na stránkach Ministerstva spravodlivosti SR a tiež niekoľko článkov mediátorov túto nepriaznivú situáciu na Slovensku nevyriešia.

Mediácia potrebuje širokú reklamnú kampaň s cieľom zvýšiť povedomie nielen o jej výhodách v porovnaní so súdnym konaním, ale najmä o jej existencii. Mediácia šetrí čas a peniaze, súčasne pomáha riešiť otázku preťaženia súdov. Priemerná dĺžka súdneho procesu podľa zverejnených údajov Ministerstvom spravodlivosti SR bola v roku 2016 – 17,9 mesiaca. Mediácia by nemala trvať dlhšie ako

² MOLITORIS, P. 2016. Konsenzuálne prostriedky alternatívneho riešenia sporov. Košice: UPJŠ. s. 20 – 21. ISBN 978-80-8152-7.

³ ĎURIANČIKOVÁ, Z. 2020. Mediácia v oblasti duševného vlastníctva. In: Duševné vlastníctvo. Roč. XXIV, č. 2, s. 11. ISSN 1335-2881.

⁴ BUKVAIOVÁ, N. 2020. Mediácia – inštitút pre mimosúdne riešenie sporov. In: epravo.sk [online]. [cit. 16. marca 2022]

Dostupné z: <https://www.epravo.sk/top/clanky/mediacia-institut-pre-mimosudne-riesenie-sporov-4839.html>

6 mesiacov od jej začatia, pokiaľ si strany sporu nedohodli dlhší čas. Prax ukazuje, že je možné dospieť k uzavretiu dohody, ktorá je výsledkom mediácie, po dvoch až troch stretnutiach.⁵

Zákon o mediácii č. 420/2004 Z. z. stanovuje, že dohoda, ktorá je výsledkom mediácie, má mať písomnú formu a je pre osoby zúčastnené na mediácii záväzná ako každá iná súkromnoprávna zmluva. Ak nedôjde k riadnemu splneniu záväzkov z nej vyplývajúcich, môže oprávnená osoba podať návrh na súd. V prípade súdneho konania bude preukazovaný záväzok vyplývajúci z Mediačnej dohody a spravidla nebude potrebné preukazovať celú kauzu, ktorá bola predmetom mediačného konania. Ak je Mediačná dohoda spísaná vo forme notárskej zápisnice alebo je schválená ako zmier pred súdom alebo rozhodcovským orgánom, má silu exekučného titulu a je možné priamo podať návrh na súdny výkon rozhodnutia alebo návrh na výkon exekúcie.⁶

Rozhodcovské konanie (arbitráž) upravuje na Slovensku zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní, na ktorom môžu byť riešené všetky spory týkajúce sa právnych vzťahov, ohľadom ktorých možno uzatvoriť dohodu o urovnaní vrátane sporov o určení, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je. Základným predpokladom arbitráže je, že sa strany sporu dohodnú, že zveria kompetenciu rozhodnúť ich spor rozhodcovskému súdu, resp. určenému rozhodcovi.⁷

Zákon č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní garantuje práva spotrebiteľov pri spotrebiteľským rozhodcovským konaniach.

Zoznam stálych rozhodcovských súdov v SR je možné dohľadať na webovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR v sekcii rozhodcovské sudy.

Od 1. februára 2016 platí na Slovensku nový systém alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov podľa zákona č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon zaviedol, že pokiaľ spotrebiteľ nie je spokojný s tým, ako mu predávajúci vybavil reklamáciu, alebo sa domnieva, že predávajúci porušil jeho práva, má možnosť obrátiť sa na predávajúceho so žiadosťou o nápravu. Ak na túto žiadosť predávajúci do 30 dní od dňa odoslania neodpovie alebo na ňu odpovie zamietavo, spotrebiteľ sa môže

s návrhom na začatie alternatívneho riešenia sporu obrátiť na príslušný subjekt alternatívneho riešenia sporu.

Subjekt alternatívneho riešenia sporu návrh preskúma, aby zistil, či môže začať alternatívne riešiť spor, alebo či návrh odmietne na základe dôvodov, ktoré má stanovené v pravidlách o alternatívnom riešení sporov. O odmietnutí subjekt alternatívneho riešenia sporu spotrebiteľa informuje. Po začatí alternatívneho riešenia sporu subjekt kontaktuje obe strany sporu a snaží sa spor medzi nimi vyriešiť, a to hľadaním kompromisov tak, aby boli dodržané práva dotknutých osôb. Pri alternatívnom riešení sporu subjekt alternatívneho riešenia sporu v záujme čo najrýchlejšieho vyriešenia sporu oslovuje strany sporu najmä elektronicky alebo telefonicky. Subjekt alternatívneho riešenia sporu by mal ukončiť spor do 90 dní (pri zložitých prípadoch je možné predĺženie lehoty).

Cieľom alternatívneho riešenia sporov je nájsť kompromisné riešenie pre strany sporu a dopomôcť im tak k uzavretiu súkromnoprávnej dohody. Alternatívne riešenie spotrebiteľských sporov sa netýka sporov do výšky 20 eur. Subjekt alternatívneho riešenia sporu poskytuje túto službu zdarma alebo niektoré subjekty môžu od spotrebiteľa požadovať úhradu poplatku za začatie alternatívneho riešenia sporu maximálne do výšky 5 eur s DPH.⁸

V zmysle § 24 ods. 1 písm. a) zákona č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon) Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky na svojom webovom sídle zverejňuje zoznam subjektov alternatívneho riešenia sporov v závislosti od predmetu sporu:

- Slovenská obchodná inšpekcia pre spory, pre ktoré nie je príslušný ani Úrad pre reguláciu sieťových odvetví, ani Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb, okrem sporov vyplývajúcich zo zmlúv o poskytovaní finančných služieb, napr. spor s predávajúcim športového oblečenia, spor s predávajúcim elektrotechnikami.
- Úrad pre reguláciu sieťových odvetví pre spory vyplývajúce zo zmlúv o pripojení do distribučnej sústavy, zmlúv o pripojení do distribučnej siete, zmlúv o združenej dodávke elektriny, zmlúv o združenej dodávke plynu, zmlúv o dodávke a odbere tepla, zmlúv o dodávke pitnej vody a zmlúv o odvádzaní odpadovej vody uzatvorených so subjektom vykonávajúcim regulovanú činnosť podľa

5 BALKOVÁ, L. 2017. Prečo nie mediácia? In: Projustice [online]. [cit. 16. marca 2022]

Dostupné z: <https://www.projustice.sk/obcianske-pravo/preco-nie-mediacia>

6 BISKUPIČ, M. 2000. Mediačná dohoda spísaná vo forme notárskej zápisnice [online]. [cit. 20. marca 2023]

Dostupné z: <https://martinbiskupic.sk/mediacna-dohoda-spisana-vo-forme-notarskej-zapisnice/>

7 BISKUPIČ, M. 2021. Rozdiel medzi mediáciou a arbitrážou (rozhodcovským konaním) [online]. [cit. 16. marca 2022]

Dostupné z: <https://martinbiskupic.sk/rozdiel-medzi-mediaciou-a-arbitrazou-rozhodcovskym-konanim/>

8 MH SR: Alternatívne riešenie spotrebiteľských sporov [online]. MH SR: ©2022 [cit. 27. marca 2022]

Dostupné z: <https://www.mhsr.sk/obchod/ochrana-spotrebiteľa/alternativne-riesenie-spotrebitel'skych-sporov-1>

osobitného predpisu, napr. spor s dodávateľom elektriny alebo plynu.

- Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb pre spory vyplývajúce zo zmlúv o poskytovaní verejných služieb, ktoré sa týkajú kvality a ceny služieb, a zo zmlúv o poskytovaní poštových služieb, ktoré sa týkajú poštových služieb a poštového platobného styku, napr. spor s poskytovateľom internetového pripojenia, spor s mobilným operátorom.
- Spoločnosť ochrany spotrebiteľov (S. O. S) Poprad pre všetky druhy spotrebiteľských sporov.
- Slovenská banková asociácia pre spory súvisiace s poskytovaním platobných služieb, ktoré vznikli medzi používateľmi platobných služieb, ktorými sú spotrebiteľia, a poskytovateľmi platobných služieb (§ 2 ods. (3) zákona o platobných službách v znení neskorších predpisov), to sa rovnako vzťahuje na spory súvisiace s presunom platobného účtu podľa § 44d zákona o platobných službách v znení neskorších predpisov. A pre spory vyplývajúce z bankových obchodov podľa § 5 písm. i) zákona o bankách medzi bankami alebo pobočkami zahraničných bánk a spotrebiteľmi.
- OMBUDSPOT, združenie na ochranu práv spotrebiteľov, rieši spory s výnimkou tých z oblastí organizovaných zájazdov a dovolenkových služieb, služieb leteckých dopravných služieb, ochrany práv cestujúcich v námornej doprave, internetového obchodu, pri predaji tovarov a služieb cez internet, ochrany práv pri poskytovaní finančných služieb, napr. spor s predávajúcim obuvi v kamennej predajni. V tomto prípade je poplatok za službu 5 eur.
- Slovenská asociácia poisťovní rieši spory z poisťných zmlúv medzi klientmi (spotrebiteľmi) a poisťovňou (členom Slovenskej asociácie poisťovní).
- Združenie na ochranu práv občana – AVES pre všetky druhy spotrebiteľských sporov.⁹

Alternatívne riešenie sporov a súdy

Civilný sporový poriadok ako predpis upravujúci civilné súdne konanie neobsahoval do roku 2012 ustanovenia o mediácii.

V roku 2005 bol na vybraných súdoch spustený pilotný projekt mediácie, cieľom ktorého bolo, aby sudcovia v odôvodnených prípadoch odporúčali účastníkom konania počas priebehu konania, aby sa pokúsili svoj spor vyriešiť mediáciou. Podľa informácií zástupcov pilotných súdov bolo celkovo na mediáciu odporučených viac ako 3 600 sporov (z toho približne 80 vecí na OS KE I., 3 371 vecí na OS BB, v senáte 23cb na OS BA III. približne 150 vecí, približne 45 prípadov na OS BA II., podľa údajov OS PO na mediáciu bol odporúčaný takmer každý spor).¹⁰

Zákon č. 388/2011 Z. z., ktorým sa menil a doplnil zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menili a doplnili niektoré zákony s účinnosťou od 1. 12. 2012 (zrušený predpisom č. 160/2015 Z. z. z 21. mája 2015 – Civilný sporový poriadok), zaviedol novú zákonnú možnosť súdu v ustanovení § 99 odsek 1, podľa ktorej, ak to umožnili okolnosti prejednávanej veci, mohol súd pred prvým pojednávaním a počas konania účastníkov vyzvať, aby sa o zmier pokúsili mediáciou a zúčastnili sa na informatívnom stretnutí u mediátora zapísaného v registri mediátorov. Nový odsek 3 vnesol do legislatívy nasledujúcu možnosť – „ak ide o dohodu o mediácii, rozhodne súd prednostne o tom, či dohodu o mediácii ako súdny zmier schvaľuje. Ak tento zákon ustanovuje lehotu, v ktorej má súd rozhodnúť o návrhu účastníka vo veci samej, rozhodne súd o tom, či dohodu o mediácii ako súdny zmier v tejto veci schvaľuje najneskôr v tejto lehote.“

Podľa platného právneho predpisu č. 160/2015 Z. z. – Civilný sporový poriadok, z 21. mája 2015 sa v § 170 – priebeh predbežného pojednania sporu v odseku 2 uvádza, že ak je to možné a účelné, súd sa pokúsi o vyriešenie sporu zmierom, prípadne stranám odporučí, aby sa o zmier pokúsili mediáciou.

Súčasná platná právna úprava podporuje, aby účastník súdneho konania ukončil svoj spor prejednávanej súdom a vyriešil ho mediáciou. Významne podporným pre vôľu strán mediovat' spor je ustanovenie čl. III zákona č. 420/2004 Z. z. o mediácii, ktorým sa odsekom 7 dopĺňa § 11 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v platnom znení. Ustanovenie garantuje účastníkom súdneho konania vrátenie súdneho poplatku vo výške 90 % zaplateného súdneho poplatku, ak účastníci skončia konanie schválením súdneho zmieru do začiatku pojednávania. Ak tieto okolnosti nastanú po začatí pojednávania, vráti sa im 50 % zo zaplateného poplatku.

9 MH SR: Zoznam subjektov alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov [online]. MH SR: ©2022 [cit. 27. marca 2022]
Dostupné z: <https://www.mhsr.sk/obchod/ochrana-spotrebiteľa/alternativne-riesenie-spotrebiteľských-sporov-1/zoznam-subjektov-alternatívneho-riesenia-spotrebiteľských-sporov-1>

10 MARUŠICOVÁ, L., KLINCKOVÁ, E. 2012. Štúdia Alternatívne spôsoby riešenia sporov [online]. Bratislava: SBA, s. 22 [cit. 18. marca 2022]
Dostupné z: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/alternativne_sposoby_riesenia_sporov.pdf

Pri vyriešení časti sporu súdnym zmiernom v zmiernom konaní sa im vráti 30 % zo zaplateného poplatku za ďalšie konanie súdu v tejto veci.¹¹

Táto zmena je významná z hľadiska aplikácie mediácie v praxi, nakoľko samotný súd môže uvedenú možnosť urovnania sporu účastníkom konania navrhnúť, aj keď o nej možno dovtedy nevedeli.

V decembri 2020 sa Ministerstvo spravodlivosti SR zapojilo v rámci operačného programu efektívna verejná správa do národného projektu na zvýšenie povedomia o alternatívnom riešení sporov v civilnej a trestnej oblasti zo strany sudcov, prokurátorov, súdnych úradníkov či širšej verejnosti a zároveň na posilnenie prístupu k aplikovaniu alternatívnych sankcií v praxi. Projekt vznikol s názvom „Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike“. Po úspešnej realizácii projektu sa očakáva, že využívaním mediácie sa dosiahne skrátenie súdneho konania či času sudcov, potrebného na riešenie sporov. Z dlhodobého hľadiska prinesie projekt pokles nových prípadov na súdoch ako dôsledok propagácie mediácií ako formy prístupu k spravodlivosti. K existujúcej pozícii probačného a mediáčného úradníka vznikne nová pozícia špecialistu pre oblasť trestnej mediácie, ktorá odbremení preťaženosť súčasného probačno-mediáčného úradníka a umožní mu tak kvalitnejšiu prácu a výkon pri probačnom dohľade.¹²

Alternatívne riešenie sporov v oblasti duševného vlastníctva

Riešenie doménových sporov

V rámci Národnej stratégie boja proti falšovaniu a autorskému pirátstvu (2012 – 2016) bolo na základe akčného plánu na rok 2015 iniciované zavedenie alternatívneho riešenia doménových sporov s národnou doménou .sk, z podnetu správcu najvyššej domény .sk spoločnosti SK-NIC, a. s.

Členovia medzirezortnej komisie pre koordináciu spolupráce v oblasti boja proti falšovaniu a autorskému pirátstvu, ktorej členom a hlavným koordinátorom je Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky, na 7. stretnutí 19. 1. 2015 túto iniciatívu SK-NIC, a. s., podporili, nakoľko v mnohých prípadoch išlo práve o porušovanie duševného vlastníctva.

Arbitrážne centrum pre alternatívne riešenie doménových sporov pri European Information Society Institute (občianske združenie) v Košiciach zastrešuje a koordinuje činnosť expertov rozhodujúcich spory podľa pravidiel alternatívneho riešenia sporov pre doménu .sk s účinnosťou od 1. 9. 2017. Arbitrážne centrum pre alternatívne riešenie doménových sporov je oprávnené podľa pravidiel alternatívneho riešenia sporov a v súlade s poriadkom alternatívneho riešenia sporov (obidva dokumenty schvaľuje Arbitrážne centrum pre alternatívne riešenie doménových sporov) riešiť spory vzniknuté vo veci registrácie alebo užívania domény medzi držiteľom a tretou osobou.

Riešenie sporu prebieha v elektronickej forme na on-line platforme prevádzkovej Arbitrážnym centrom pre alternatívne riešenie doménových sporov. Poplatok za podanie návrhu znáša sťažovateľ vo výške a v lehote ustanovenej v poriadku alternatívneho riešenia sporov. Arbitrážne centrum pre alternatívne riešenie doménových sporov môže ďalej v poriadku alternatívneho riešenia sporov ustanovovať aj iné doplnujúce poplatky za osobitné služby, ktoré môžu jednotlivé strany využiť. Do polovice roku 2021 vydalo Arbitrážne centrum pre alternatívne riešenie doménových sporov 30 rozhodnutí vo veci domén .sk, ktoré sú dostupné na webovej stránke centra: <https://adreisionline.org/sk/rozhodnutia/>.¹³

Riešenie autorskoprávnych sporov a sporov z priemyselného vlastníctva

V súčasnosti na Slovensku absentuje špecializovaná organizácia alebo centrum alternatívneho riešenia autorskoprávnych sporov a sporov z priemyselného vlastníctva. Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky ponúka od apríla 2021 možnosť využiť tzv. Win-Win Track (t. j. čo najrýchlejšie ukončenie sporu dohodou).

Po podaní prihlášky ochrannej známky, v prípade, že spĺňa formálne náležitosti a nie je v rozpore s § 5 zákona č. 506 z 28. októbra 2009 o ochranných známkach, Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky zverejní túto prihlásenú ochrannú známku vo Vestníku Úradu priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky.

Následne začne tretím stranám plynúť trojmesačná lehota na podanie námietok proti zápisu ochrannej známky, napr. z dôvodu zhodnosti alebo podobnosti skoršej ochrannej známky (§ 7 zákona č. 506 z 28. októbra 2009 o ochranných známkach).

11 SKM: Cenník mediácie [online]. SKM: ©2022 [cit. 18. marca 2022] Dostupné z: <http://www.komoramediatorov.sk/cennik.html>

12 MS SR: Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike. [online]. MSSR: ©2020 [cit. 20. marca 2023]

Dostupné z: <https://projekty.justice.sk/sk/projekty/budovanie-a-posilnenie-alternativneho-riesenia-sudnych-sporov-prostrednictvom-mediacie-a-efektivneho-vyuzivania-nastrojov-restorativnej-justicie-v-slovenskej-republike/>

13 EISI: O centre [online]. EISI: ©2022 [cit. 19. marca 2022] Dostupné z: <https://adreisionline.org/sk/o-centre/>

Po podaní námietok proti ochrannej známke a odstránení ich formálnych nedostatkov úrad obom účastníkom konania zašle list s informáciami o Win-Win Tracku a informácie o tom, čo zahŕňa vecné posúdenie námietok úradom. Ak účastníci podajú žiadosť o poskytnutie lehoty na zmierlivé vyriešenie sporu podľa § 32a zákona č. 506 z 28. októbra 2009 o ochranných známkach, úrad im zašle oznámenie o poskytnutí lehoty a uvedie podmienky splnenia Win-Win Tracku. Počas konania o námietkach poskytne úrad prihlasovateľovi a namietateľovi na základe ich spoločnej žiadosti najmenej dva mesiace na zmierlivé vyriešenie ich sporu.

Ak sa sporné strany dohodnú, splnia podmienky Win-Win Tracku. Na základe dohody môžu požiadať úrad o späťvzatie prihlášky, o zúženie prihláseného zoznamu tovarov a služieb alebo späťvzatie námietky. ÚPV SR vydá do dvoch mesiacov rozhodnutie o zastavení konania o námietkach. Ak namietateľ a prihlasovateľ nevyužijú možnosť požiadať o lehotu na zmierlivé vyriešenie sporu alebo sa nedohodnú, úrad o podaných námietkach rozhoduje v správnom konaní podľa zvyčajných postupov, čo môže trvať 1 až 5 rokov v závislosti od právnej situácie.

Alternatívne riešenie sporov v oblasti DV Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO)

Pre majiteľov ochrannej známky Európskej únie a dizajnov Spoločenstva ponúka od októbra 2011 Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO) služby alternatívneho riešenia sporov zamerané na prípady odvolaní pred odvolacími senátmi EUIPO. Ide o druhostupňové konanie o ochrannej známke Európskej únie, t. j. ak jedna zo zúčastnených strán nesúhlasí s prvostupňovým rozhodnutím úradu a proti takémuto rozhodnutiu sa odvolá. V tejto fáze konania sa účastníkom ponúkne možnosť zmierlivého riešenia ich sporu prostredníctvom mediácie.

Od zavedenia tejto možnosti ju používatelia využívajú stále viac, nakoľko úspešnosť mediálnych konaní dosahuje až 70 %. V roku 2021 bolo EUIPO doručených 99 žiadostí o zmierlivé riešenie sporov, z ktorých bolo nakoniec akceptovaných 37 žiadostí. Je zaujímavé, že aj napriek tomu, že od roku 2020 je najväčším prihlasovateľom ochranných známk Európskej únie a dizajnov Spoločenstva Čína, hneď po Nemecku a Spojených štátoch, nezaznamenal úrad ani jedno námietkové, odvolacie alebo mediálne podanie z Číny. Naopak medzi krajiny, ktoré sa najviac sporia a využívajú aj možnosť alternatívneho riešenia sporov, patrí Nemecko, Španielsko, Spojené štáty, Taliansko a Francúzsko. EUIPO v súčasnosti ponúka balík vyjednávacích nástrojov, ktorý zahŕňa mediáciu, zmierovacie konanie, asistované rokovania a odborné stanovisko (znalecký posudok).

Na zmierenie finančných následkov v súvislosti s pandémiou COVID-19 a na základe skúseností s poskytovaním služieb alternatívneho riešenia sporov predstavil úrad špeciálnu službu na efektívne riešenie sporov (EDR) aj pre malé a stredné podniky (MSP). EUIPO plánuje od budúceho roka ponúkať malým a stredným podnikom túto službu na urovnávanie sporov v oblasti duševného vlastníctva prostredníctvom online nástroja, čím sa značne znížia náklady spojené s mediálnym konaním. Ponuka alternatívneho riešenia sporov sa tak pre právnikmi nezastúpené malé a stredné podniky rozširuje aj na konania o námietkach pred úradom v prvom stupni. Okrem konania o námietkach ochranných známk Európskej únie sa mediálne konanie ďalej rozširuje aj o spory v oblasti výmazu, vyhlásenia neplatnosti a odvolacích konaní dizajnov Spoločenstva pre právnikmi nezastúpené malé a stredné podniky.¹⁴

Mediačné konanie je rozdelené na dve samostatné fázy a prebieha na diaľku cez telefón, e-mail, Microsoft Teams a Zoom – podľa technických možností žiadajúceho. Treba zdôrazniť, že EUIPO vedie vlastný zoznam mediátorov, ktorí sú špeciálne vyškolení v tejto oblasti a sú z radov zamestnancov úradu. EUIPO ponúka na riešenie sporov celkovo 23 zamestnancov vyškolených v mediácii (20 mediátorov) a vyjednávacích zručnostiach (23 odborníkov vrátane mediátorov). Sú to veľmi skúsení zamestnanci úradu, ktorí absolvovali špeciálne školenie v Stredisku pre efektívne riešenie sporov (Centre for Effective Dispute Resolution, CEDR) a/alebo v Autorizovanom inštitúte rozhodcov (Chartered Institute of Arbitrators, CIARB) v Londýne a ovládajú rôzne jazyky. Zoznam týchto zamestnancov schvaľuje Prezídium odvolacích senátov EUIPO a spolu s ich životopisom je tento zoznam zverejnený na webovej stránke EUIPO: <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/sk/mediators>. Strany sporu si môžu slobodne vybrať mediátora z uvedeného zoznamu alebo požiadať register odvolacích senátov EUIPO o pomoc a asistenciu pri výbere mediátora. Pri výbere mediátora sa samozrejme kladie dôraz na nestrannosť mediátora v danom spore.

V prvej fáze konania prijme mediátor žiadosť o využitie možnosti mediácie a dohodne si prvý kontakt so žiadateľom, aby sa preskúmali súvislosti sporu riešeného v EUIPO a prípadne ďalších paralelných konaní. Cieľom je získať globálny obraz o hospodárskej činnosti žiadateľa a o sporoch, do ktorých je zapojený. Táto prvá fáza je interaktívna a dynamická a mala by trvať najviac šesť hodín. Môže prebehnúť naraz alebo môže byť rozdelená na viacero stretnutí. Na konci prvej fázy poskytne mediátor nezáväznú odporúčanie, ako by bolo možné spor účinne vyriešiť. Takéto odporúčania zahŕňa možnosť využitia online mediácie, zmierenia, asistovaného rokovania, znaleckého posudku alebo ľubovoľnej kombinácie týchto služieb

¹⁴ EUIPO: Effective Dispute Resolution case handlers [online]. EUIPO: ©2022 [cit. 23. marca 2022]
Dostupné z: <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/en/online-services/edr-case-handlers>

poskytovaných úradom EUIPO a inými subjektmi. Keď žiadateľ s odporúčaniami súhlasí, mediátor sa obráti na druhú stranu prebiehajúceho konania pred EUIPO a overí, či by táto strana súhlasila vyriešiť spor jedným z odporúčaných vyjednávacích nástrojov.

Po výbere odporúčaného spôsobu riešenia sporu začína druhá fáza konania, kde môže ísť o už spomínanú mediáciu, zmierenie, asistované rokovanie, znalecký posudok alebo ľubovoľnú kombináciu uvedených služieb.

V prípade, že sa strany sporu dohodnú využiť mediáciu, je potrebné zdôrazniť, že táto v odvolacích senátoch EUIPO nie je limitovaná len na ochranné známky Európskej únie a dizajny Spoločenstva, ale môže zahŕňať aj iné práva duševného vlastníctva (patenty, autorské práva, doménové mená) a rovnako nie je geograficky limitovaná.

Úlohou mediátora je pomáhať stranám dosiahnuť dobrovoľné a obojstranne uspokojivé riešenie. Mediátor neposkytuje právne rady, nenavrhuje vlastné riešenia alebo nezastupuje akúkoľvek stranu a nerozhoduje o veci samej. Konsenzus musia odsúhlasiť obidve strany sporu. Keďže mediácia je dosť pružný proces, nie je jednoduché vopred presne opísať priebeh konkrétnej mediácie. Väčšina prípadov však zahŕňa úvodné stretnutie účastníkov a mediátora, počas ktorého sa prediskutuje harmonogram a miesto mediácie, ako aj potreba predbežnej výmeny dokumentov. Účastníci potom zvyčajne podpíšu dohodu o mediácii, ktorú čo najskôr zašlú mediátorovi.

Mediácia zvyčajne trvá jeden deň a tvoria ju striedavo spoločné rokovania (keď je prítomný mediátor a aj jednotliví účastníci) a individuálne rokovania (stretnutia mediátora s každým účastníkom samostatne a v dôvernej atmosfére). Cieľom spoločného rokovania je pokúsiť sa zostaviť zoznam problémov, ktoré treba vyriešiť, zatiaľ čo na individuálnych rokovaníach sa tieto problémy skúmajú hlbšie a spoločne, s možnými riešeniami alebo kompromismi. Všetky informácie poskytnuté mediátorovi počas individuálnych rokovaní sú tajné a bez predchádzajúceho výslovného povolenia sa nesmú sprístupniť druhej strane. Na záver sa zvyčajne uskutočnia ďalšie spoločné rokovania a navrhne sa dohoda o zmierni. Prípad sa potom vráti pred odvolací senát EUIPO, ktorému bol pôvodne priradený na formálne rozhodnutie, a oznámi sa ukončenie odvolacieho konania. Výber mediátora, dohoda o mediácii a výsledná dohoda o zmierni sú dôverné informácie.

Novinkou v oblasti mediácie v EUIPO je spolupráca odvolacích senátov EUIPO a Šanghajského obchodného mediálneho centra (SCMC). Vďaka tejto spolupráci môžu podniky v Európe využiť účinný a pohodlný spôsob riešenia sporov v oblasti duševného vlastníctva na medzinárodnej úrovni.

Ďalšou možnosťou alternatívneho riešenia sporov je zmierovací proces. Je to dobrovoľný proces, v ktorom

zmierovateľ proaktívne navrhuje možné riešenia sporu. Návrhy riešenia sporov sú prediskutované, prerokované a doladené so stranami, ktoré majú kedykoľvek možnosť prijať alebo odmietnuť navrhnuté riešenia. Zmierovateľ je zodpovedný za vedenie zmierovacieho procesu a predloží návrh na urovnanie sporu, ak sa domnieva, že existuje rozumná šanca, že by ho strany mohli prijať a ukončiť tak spor. Je potrebné zdôrazniť, že rozhodnutie o zmiernení je čisto dobrovoľné a vyžaduje si súhlas všetkých strán sporu. Postup sa líši od mediácie v tom, že zmierovateľ navrhuje, ako by bolo možné spor rýchlo vyriešiť, zatiaľ čo mediátor v rámci mediácie spravidla nepredkladá návrhy, ale spolupracuje so stranami a pomáha im pri formulovaní vlastných návrhov. Zmierenie môže byť navrhnuté aj pre spor, ktorý je práve v konaní pred odvolacím senátom EUIPO. O zmier môže požiadať jedna alebo obidve strany predložením jednostranného alebo spoločného formulára žiadosti. Vo všetkých prípadoch bude potrebný súhlas všetkých strán sporu.

V prípade, že si strana sporu vyberie možnosť asistovaného rokovania, ide o proces, v ktorom môže sprostredkovateľ podporiť nezastúpené strany sporu koučovaním o možnej stratégii vyriešenia sporu, ale bez toho, aby sa zapojil do akýchkoľvek priamych rokovaní s inou stranou s cieľom dosiahnuť priateľskú dohodu. Hlavnou úlohou sprostredkovateľa je mentorovať strany sporu, ako dosiahnuť najlepšie možné riešenie. Úlohy sprostredkovateľa zahŕňajú posúdenie základných okolností sporu, školenie o vhodných herných plánoch a technikách vyjednávania, riadenia vzťahov a zapojenia sa do efektívneho a konštruktívneho dialógu s druhou stranou. Poskytovanie právnych rád nezastúpenej strane však nie je súčasťou úlohy sprostredkovateľa.

Asistované rokovanie sa líši od mediácie a zmierenia v tom, že sprostredkovateľ koučuje iba jednu zo strán o možnostiach urovnania sporu a nie je zapojený do priamych rokovaní medzi stranami. O asistované rokovanie v odvolacích senátoch EUIPO je možné požiadať písomne v ktorejkoľvek fáze konania inter partes pomocou formulára žiadosti. Strany si vyberú sprostredkovateľa zamestnaného v EUIPO – kvalifikovaného právnicka so skúsenosťami v oblasti vyjednávania, ako aj v otázkach ochranných známk Európskej únie a dizajnov Spoločenstva. Zoznam 23 sprostredkovateľov je k dispozícii na webovej stránke EUIPO.

Znalecký posudok je možnosť, v ktorom znalec vymenovaný stranami sporu vydá záväzné alebo nezáväzné stanovisko k záležitostiam, ktoré boli predložené na riešenie. Je navrhnutý tak, aby bol ponúknutý sporným stranám, ktoré sa nedokážu dohodnúť na konkrétnych právnych, obchodných a/alebo technických problémoch v kontexte iného prebiehajúceho procesu alternatívneho riešenia sporov, najčastejšie mediácie. Na odborné posúdenie sú spravidla predložené technické alebo právne otázky, ktoré

sú súčasťou hlavného sporu, ale na ktorých sa strany nevedia dohodnúť. Strany môžu požiadať o odborné stanovisko v ktorejkoľvek fáze mediácie alebo akéhokoľvek iného postupu alternatívneho riešenia sporov súvisiaceho s konaním pred úradom. Môže byť tiež navrhnuté z iniciatívy mediátora alebo iného sprostredkovateľa alternatívneho riešenia sporov. Aby však strany mohli požiadať o odborné stanovisko, musia predložiť spoločnú žiadosť a ide teda o čisto konsenzuálny proces. Rozhodnutie o vymenovaní znalca je písomné, dobrovoľné a vyžaduje si súhlas oboch strán sporu. Zoznam znalcov je rovnako dispozícii na webovej stránke EUIPO.

Alternatívne riešenia sporov v EUIPO sú v súčasnosti ponúkané bezplatne on-line v 12 jazykoch Európskej únie a čoskoro do zoznamu pribudne aj mediátor so slovenským jazykom. V prípade, že sa chcú zúčastnené strany stretnúť osobne, môžu tak urobiť v sídle EUIPO v španielskom Alicante. V prípade, že si sporové strany vyberú za miesto rokovania Brusel, mediácia sa spočítava 750 eurami.

EUIPO plánuje ísť ešte ďalej v podpore a propagácii alternatívneho riešenia sporov medzi stranami a pripravilo modelové doložky o mediácii určené na použitie spoločnosťami, právnickými firmami, podnikateľskými združeniami a užívateľskými združeniami. Zámerom je podporiť používanie mediácie a iných mechanizmov alternatívneho riešenia sporov, kedykoľvek je to možné, s cieľom znížiť negatívne dôsledky sporov zahŕňajúcich duševné vlastníctvo. Ide o akýsi právne nezáväzný prísľub jednej strany zväziť a preferovať alternatívny spôsob riešenia sporu v akomkoľvek štádiu konania o ochranné známke Európskej únie a dizajne Spoločenstva.¹⁵

Od septembra 2021 bola v EUIPO vytvorená pracovná skupina pre alternatívne riešenie sporov v rámci projektu ECP6 (European Cooperation Project 6), ktorej úlohou je mapovanie existujúcich možností alternatívneho riešenia sporov v oblasti duševného vlastníctva v krajinách EÚ, propagácia využívania alternatívneho riešenia sporov hlavne medzi malými a strednými podnikmi, spolupráca v oblasti školení, tréningov a certifikačných kurzov pre mediátorov a podpora a zakladanie mediálnych centier v oblasti duševného vlastníctva v Európskych krajinách. Cieľom pracovnej skupiny je okrem iného navrhnuť spoločné kroky pri presadzovaní alternatívneho riešenia sporov z oblasti duševného vlastníctva v Európskej únii. Slovenská republika je členom uvedenej pracovnej skupiny.

Prvou aktivitou pracovnej skupiny bol dotazníkový prieskum, ktorý mapoval stav využívania služieb Arbitrážneho centra pre alternatívne riešenie doménových sporov (ADR) v Európskej únii. Hodnotili sa odpovede od 24 národných úradov priemyselného vlastníctva. Z uvedených

úradov len jeden priamo ponúka služby ADR (Nemecko). Ďalšou aktivitou bol tréning pre zamestnancov národných úradov priemyselného vlastníctva z oblasti ADR, ktorý sa uskutočnil 3. júna 2022. Tréning predstavil možnosti ADR v EUIPO, ako aj jednotlivé fázy mediálneho konania. Nasledovať bude vytvorenie propagačných materiálov o ADR, identifikovanie mediátorov/rozhodcov v členských krajinách EÚ, ktorí sa venujú mediácii/arbitráži z oblasti duševného vlastníctva a školenie mediátorov a rozhodcov.

Alternatívne riešenie sporov v oblasti DV Svetovou organizáciou duševného vlastníctva (WIPO)

Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO) ponúka možnosť alternatívneho riešenia sporov prostredníctvom vytvoreného Arbitrážneho a mediálneho centra WIPO. Arbitrážne a mediálne centrum WIPO je neutrálne, medzinárodné a neziskový poskytovateľ riešenia sporov, ktorý ponúka časovo a nákladovo efektívne možnosti alternatívneho riešenia sporov. Mediácia, arbitráž, zrýchlená arbitráž a znalecký posudok umožňuje sporným stranám efektívne a mimosúdne riešenie domácich alebo cezhraničných sporov v oblasti duševného vlastníctva a technológií. Arbitrážne a mediálne centrum WIPO je tiež globálnym lídrom v poskytovaní služieb riešenia medzinárodných sporov týkajúcich sa doménových mien podľa jednotných zásad riešenia doménových sporov (UDRP).

Službu alternatívneho riešenia sporov WIPO využívajú predovšetkým veľké spoločnosti, malé a stredné podniky, začínajúce podniky v rôznych odvetviach a smeroch, umelci a vynálezcovia, centrá výskumu a vývoja, univerzity, výrobcovia a organizácie kolektívnej správy.

Arbitrážne a mediálne centrum WIPO spravidla rieši nasledujúce typy sporov v oblasti duševného vlastníctva a technológií:

- licenčné zmluvy (napr. ochranné známky, patenty, autorské práva, softvér),
- dohody o výskume a vývoji,
- dohody o transfere technológií,
- distribučné zmluvy, franchisingové zmluvy,
- dohody o informačných technológiách,
- dohody o spracovaní údajov,
- dohody o spoločnom podniku,
- poradenské zmluvy,
- marketingové dohody o umení,
- digitálne autorské práva,
- televízna distribúcia a formáty,
- filmová produkcia,
- kolektívna správa autorských práv a
- prípady vyplývajúce z dohôd o urovnaní predchádzajúcich súdnych sporov.

¹⁵ EUIPO: Alternative Dispute Resolution [online]. EUIPO: ©2022 [cit. 23. marca 2022]
Dostupné z: <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/sk/adr-service>

Arbitrážne a mediálne centrum WIPO riešilo v rokoch od 2011 až 2020 viac ako 850 prípadov mediácie, arbitráže a znaleckých posudkov. Väčšina žiadostí o alternatívne riešenie sporov bola podaná v posledných rokoch. 70 % mediálnych a 33 % arbitrážnych prípadov WIPO bolo doteraz uzavretých zmierom medzi stranami.

V roku 2020 v dôsledku rastúceho používania online nástrojov alternatívneho riešenia sporov sa počet žiadostí o mediáciu zvýšil o 78 %. Vďaka službe WIPO eADR ponúka Arbitrážne a mediálne centrum WIPO časovo a nákladovo efektívne alternatívne riešenia sporov. Nástroj umožňuje s centrom bezpečnú komunikáciu prostredníctvom videokonferencií, bezpečnú emailovú komunikáciu a ukladanie dokumentov z akéhokoľvek miesta na svete. Tiež uľahčuje správu prípadov tým, že poskytuje sledovanie času a finančné informácie.

Sporné sumy v prípadoch alternatívneho riešenia sporov sa pohybovali od 15 000 do 1 miliardy USD. Opravné prostriedky požadované v rámci mediálneho a arbitrážneho konania WIPO zahŕňali: náhradu škody, vyhlásenia o porušení duševného vlastníctva a konkrétne plnenie, ako je vyhlásenie o nesplnení zmluvných povinností alebo o porušení práv DV, ďalšie záruky zachovania dôveryhodnosti dôkazov, poskytnutie zábezpeky, zhromažďovanie dát, dodania tovaru a uzatvorenia nových zmlúv (vrátane stanovenia licenčných podmienok).

Od roku 2011 riešilo WIPO viac ako 50 000 prípadov podľa jednotných zásad riešenia doménových sporov (UDRP) a súvisiacich politík. Do týchto konaní sa zapojili strany zo 180 krajín a približne 90 000 internetových doménových mien.

Arbitrážne a mediálne centrum WIPO organizuje množstvo školení a workshopov, ako aj bezplatné [webináre](#) o mediácii, arbitráži a súvisiacich témach. Zároveň spolupracuje aj s národnými úradmi na ochranu duševného vlastníctva a autorských práv, národnými súdmi a ďalšími zainteresovanými stranami v oblasti duševného vlastníctva s cieľom propagovať používanie alternatívneho riešenia sporov v oblasti duševného vlastníctva.

Sporné strany v prípadoch alternatívneho riešenia sporov môžu čerpať z rastúcej databázy WIPO, ktorá ponúka viac ako 2 000 nezávislých arbitrov, mediátorov a expertov z viac ako 90 jurisdikcií. Členovia Zoznamu nezávislých kandidátov WIPO (List of Neutrals) sú odborníci z praxe so špecializovanými znalosťami v oblasti patentov, ochranných známk, autorských práv, dizajnov, obchodného tajomstva, dát alebo inej formy duševného vlastníctva, ktoré sú predmetom sporu. Ich geografická rozmanitosť vyhovuje medzinárodnému charakteru mnohých sporov

pred Arbitrážnym a mediálnym centrom WIPO. Zoznam nezávislých kandidátov (List of Neutrals) nie je sám osebe dostupný verejnosti. Arbitrážne a mediálne centrum WIPO však zverejňuje samostatný, užšie zameraný zoznam panelistov doménových mien WIPO. Ak je Arbitrážne a mediálne centrum WIPO vyzvané, aby v rámci postupu podľa pravidiel WIPO vymenovalo neutrálneho zástupcu, Arbitrážne a mediálne centrum WIPO, berúc do úvahy špecifické charakteristiky sporu, poskytne stranám podrobné databázové profily vhodných nezávislých kandidátov.¹⁶

Generálny riaditeľ WIPO a predseda ÚPV SR podpísali 18. mája 2022 memorandum o porozumení v oblasti alternatívneho riešenia sporov z duševného vlastníctva. Strany memoranda prejavili záujem spolupracovať a

- zvyšovať povedomie o postupoch ADR z oblasti DV vrátane služieb Arbitrážneho a mediálneho centra WIPO v SR,
- identifikovať a školiť mediátorov a rozhodcov, ktorí sa špecializujú na spory z oblasti duševného vlastníctva v SR, a
- poskytovať špecializované mediálne/arbitrážne semináre a tréningové programy pre záujemcov zo SR.

Ako ďalšie body spolupráce v prípade ich vhodnosti a možnej realizácie boli zo strany WIPO navrhnuté: podpora vytvorenia služby alternatívneho riešenia sporov ÚPV SR, ako aj využívanie on-line administratívnych nástrojov centra WIPO na správu konaní, predovšetkým pri medzinárodných sporoch. Memorandum nevylučuje aj spoluprácu v dodatočných oblastiach podľa ďalšieho záujmu strán. Memorandum nevytvára žiadne vymáhateľné práva ani neukladá zmluvným stranám žiadne právne záväzné povinnosti.

Alternatívne riešenie sporov v oblasti duševného vlastníctva v Českej republike

V Českej republike sú metódy alternatívneho riešenia sporov v oblasti duševného vlastníctva v porovnaní so zahraničím stále nedostatočne využívané, pričom mediácia je v zahraničí uznávaná ako dôležitá metóda alternatívneho riešenia sporov mimo štandardných súdnych konaní. Do Českej republiky sa dostala iba pred ôsmimi rokmi prijatím zákona č. 202/2012 Zb. o mediácii. V oblasti duševného vlastníctva ide predovšetkým o urovnávanie vysoko profesionálnych sporov a sporov, ktoré vznikajú v súvislosti s tvorbou, uplatňovaním a hodnotením predmetov duševného vlastníctva.

Mediáciu je možné využiť vo všetkých fázach sporov, t. j. aj v sporoch, ktoré sú vedené pred Úradom priemyselného vlastníctva Českej republiky (ÚPV ČR), vo fáze pred podaním žaloby alebo už vo fáze súdneho sporu, nakoľko môže byť nariadená súdom.

16 WIPO: Mediation [online]. WIPO: ©2022 [cit. 23. marca 2022] Dostupné z: <https://www.wipo.int/amc/en/mediation/>

Metódy mimosúdnych vyrovnaní sporov sa v Českej republike používajú v porovnaní so zahraničím nedostatočne. Z tohto dôvodu ÚPV ČR aktívne vyhľadáva možnosti, ako využívanie alternatívnych metód riešenie sporov začleniť do procesov týkajúcich sa ochrany priemyselného vlastníctva, a to tak v konaniach pred ÚPV ČR, ako aj v následných konaniach pred súdmi.

Stranám sporu (účastníkom konania) je umožnené, aby sa dohodli na zmierní sporu mimo prebiehajúceho správneho konania. Možnosť zmierní nie je možná pre konania, ktoré ÚPV ČR vyhlasuje z úradnej moci. ÚPV ČR nemôže určiť osobu mediátora, tú si strany vyberajú samy, ani nariadiť prvé stretnutie so zapísaným mediátorom a prerušiť konanie.

Ustanovenie § 5 zákona č. 500/2004 Zb. Správny poriadok uvádza, že ak to povaha veci umožňuje, pokúsi sa správny orgán o zmierlivé odstránenie sporov, ktoré bránia riadnemu prejednaniu a rozhodnutiu vo veci. Od správneho orgánu sa teda požaduje, aby sa pokúsil o priateľské riešenie sporov, a to za predpokladu, že spor zmierlivým spôsobom vyriešiť možno, t. j. keď to umožňuje povaha veci. Taký pokus má byť urobený vždy, ak je to možné. Podľa tejto zásady má byť autoritatívny postup správnych orgánov až na poslednom mieste. Z tohto dôvodu ÚPV ČR o možnosti mimosúdneho vyrovnania informuje na svojich webových stránkach.

Zmierlivé vyriešenie sporov je výslovne upravené v § 26b zákona č. 441/2003 Zb. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov, podľa ktorého ÚPV ČR prihlasovateľovi a namietajúceму na základe ich spoločnej žiadosti stanoví v priebehu námietkového konania lehotu aspoň dva mesiace na zmierlivé vyriešenie sporu. Ide o možnosť zmierní v rámci konania o námietkach vyplývajúceho z transpozície čl. 43 ods. 3 harmonizačnej smernice o OZ 2015/2436, a ako z dôvodovej správy vyplýva, zmierlivé vyriešenie sporu je procesný postup, ktorý umožní účastníkom konania o námietkach, ktoré je konaním inter partes, dohodnúť sa o rozsahu práv uplatnených proti prihlásenému označeniu. Ak účastníci konania o námietkach spoločne požiadajú o možnosť zmierní, je im poskytnutá lehota a ÚPV ČR rozhodne v rozsahu zmierní. ÚPV ČR na základe ich spoločnej žiadosti stanoví prihlasovateľovi a namietajúceму v priebehu námietkového konania lehotu najmenej dvoch mesiacov na zmierlivé vyriešenie sporu. Ak sa zmier nedosiahne, ÚPV ČR rozhodne podľa obsahu spisu. Prijatie žiadosti nepodlieha správne poplatku.

Možnosť zmierní je ďalej upravená v zákone č. 452/2001 Zb. o ochrane označení pôvodu a zemepisných označení a o zme- zákona o ochrane spotrebiteľa. Konkrétne podľa ust.

§ 21 ods. 3, § 22a a 22b tohto zákona ÚPV ČR vyzve strany sporu (žiadateľa a namietajúceho), aby zmiernym konaním rozpor odstránili. Na to im ÚPV ČR určí primeranú lehotu, ktorá nesmie byť kratšia ako 15 dní. V prípade, že medzi žiadateľom a tým, kto uplatnil námietku, bol rozpor odstránený, predpokladá sa, že námietka bola vzatá späť.

ÚPV ČR uvádza na svojej webovej stránke zoznam zapísaných mediátorov vedených Ministerstvom spravodlivosti ČR. Zároveň uvádza kontakt na novovytvorené IP mediálne centrum Praha, zapísaný ústav, ktoré vzniklo 8. februára 2021 ako právnická osoba zriadená podľa § 402 a nasl. zákona č. 89/2012 Zb. Občianskeho zákonníka, v znení neskorších predpisov. Je to nezisková organizácia, propagujúca možnosti alternatívneho riešenia sporov (ARS) v oblasti duševného vlastníctva, najmä formou mediácie.¹⁷

Hlavná činnosť IP mediálneho centra Praha je založená na štyroch pilieroch:

IP mediálne centrum Praha poskytuje informácie o ochrane duševného vlastníctva, know-how, o obchodnom tajomstve, nekalej súťaži a spôsoboch alternatívneho riešenia sporov, najmä prostredníctvom mediácie pre malé a stredné podniky, ako aj vysoké školy, univerzity, výskumné a vývojové organizácie, odbornú verejnosť z radov vynálezcov a ďalších zainteresovaných strán.

Mediačné centrum zhromažďuje poznatky z oblasti duševného vlastníctva a riešenia sporov prostredníctvom mediácie od Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO), Európskej patentovej organizácie (EPO), Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO) a spolupracuje aj s Úradom priemyselného vlastníctva ČR.

Ďalej organizuje prednášky v oblasti alternatívnych riešení sporov a ochrany duševného vlastníctva v spolupráci s Úradom priemyselného vlastníctva ČR, Európskym úradom pre duševné vlastníctvo (EUIPO), Svetovou organizáciou duševného vlastníctva (WIPO) a ďalšími organizáciami. Zároveň poskytuje publikačnú činnosť v oblasti alternatívneho riešenia sporov a ochrany duševného vlastníctva v spolupráci s poprednými odborníkmi z praxe.

Záujemcom o činnosť mediátora poskytne odborné znalosti a školí ich v oblasti duševného vlastníctva v spolupráci s Úradom priemyselného vlastníctva ČR, Európskym úradom pre duševné vlastníctvo (EUIPO), Svetovou organizáciou duševného vlastníctva (WIPO). Centrum vedie zoznamy preškolených mediátorov v oblasti DV a pripravuje špecialistov DV na skúšky zapísaných mediátorov podľa zákona č. 202/2012 Zb. o mediácii.

17 ÚPV ČR: Mediacie [online]. ÚPV ČR: ©2022 [cit. 24. marca 2022] Dostupné z: <https://upv.gov.cz/informacni-zdroje/mediace>

Riaditeľ a zakladateľ IP mediálneho centra Praha je volený správnu radou na funkčné obdobie piatich rokov s možnosťou opakovaného zvolenia. Správna rada sa skladá z odborníkov, ktorí venujú osobitnú pozornosť udržaniu účelu, na ktorý bol inštitút založený, a riadnej správe jeho majetku. Členkou správnej rady je aj zástupkyňa ÚPV ČR. Správna rada schvaľuje rozpočet, riadnu a mimoriadnu účtovnú závierku a výročnú správu. Rozhoduje o začatí prevádzkovania centra a iných jeho podporných činnostiach, ako aj o zmene jeho predmetu. Správna rada má troch členov a funkčné obdobie člena správnej rady je päť rokov.¹⁸

ÚPV ČR uvádza na svojej webovej stránke aj kontakt na Asociáciu sprostredkovateľov a rozhodcov vo veciach duševného vlastníctva. Asociácia sprostredkovateľov a rozhodcov vo veciach duševného vlastníctva je dobrovoľným združením odborníkov, ktorí sú pripravení podieľať sa na riešení sporov v oblasti duševného vlastníctva a nekalej súťaže ako:

- mediátori (sprostredkovatelia),
- arbitri vo všeobecnom význame tohto slova,
- rozhodcovia ad hoc v zmysle zák. č. 216/1994 Zb.

o rozhodcovskom konaní a o výkone rozhodcovských rozhodnutí.

ÚPV ČR má v pláne aj naďalej podporovať zriaďovanie služieb alternatívneho riešenia sporov na národnej úrovni, zvyšovať povedomie o týchto službách medzi užívateľmi systému ochrany duševného vlastníctva a posilniť spoluprácu s ďalšími partnermi na medzinárodnej, regionálnej a národnej úrovni. Cieľom úradu je napomôcť urovnávať spory vznikajúce vo vzťahu k duševnému vlastníctvu, najmä vo veciach vynálezov, priemyselných vzorov, úžitkových vzorov, zlepšovacích návrhov, výrobných a prevádzkových skúseností (know-how), nekalej súťaže, ochranných známk, označenia pôvodu výrobkov, počítačových programov a ostatných predmetov autorskoprávnej ochrany a príbuzných práv.¹⁹

Alternatívne riešenie sporov v oblasti duševného vlastníctva v Poľskej republike

Vývoj mediácie v poľskom práve sa uberal nezvyčajnou cestou. Prvýkrát bol zavedený pre kolektívne pracovné právo (1991), nasledovalo trestné konanie (1997) a trestná zodpovednosť mladistvých (2001), neskôr pre súdnu kontrolu nad správnyimi rozhodnutiami (2002) a nakoniec pre občianske právo vrátane obchodného, rodinného a iného súkromného práva. Európska komisia v júli 2011 potvrdila,

že Poľská republika patrí do skupiny 17 členských štátov, ktoré implementovali smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach. Napriek tomu, že využívanie mediácie je v Poľskej republike stále obmedzené, súčasná úprava mediácie je často kritizovaná. Kritika sa týka najmä neuspokojivých mechanizmov na zabezpečenie kvality mediácie (vrátane nízkych požiadaviek na potenciálnych mediátorov) a nedostatku verejných financií a právnej pomoci pri mediácii v občianskych záležitostiach.²⁰

Poľský patentový úrad (UPRP) neposkytuje službu alternatívneho riešenia sporov v oblasti DV priamo. Podľa článku 152¹⁹ ods. 1 poľského zákona o priemyselnom vlastníctve (Dz. U. 2001 Nr 49 poz. 508), len čo je proti prihláške ochrannej známky podaná námietka, UPRP oznámi túto skutočnosť prihlasovateľovi ochrannej známky a informuje obe strany o možnosti zmierlivého riešenia sporu do dvoch mesiacov odo dňa oznámenia. Ak je dátum tohto oznámenia pre každú zo strán odlišný, dvojmesačná lehota začína plynúť dátumom neskoršieho oznámenia. Dvojmesačné obdobie možno na základe spoločnej žiadosti strán predĺžiť až na celkovo šesť mesiacov (článok 152¹⁹ ods. 2).

Podľa čl. 152^{6a} ods. 3 poľského zákona o priemyselnom vlastníctve sa čl. 152¹⁹ primerane použije aj na konania súvisiace s námietkami proti určeniu Poľskej republiky na rozšírenie ochrany medzinárodnej ochrannej známky.

Rámec spolupráce medzi Patentovým úradom Poľskej republiky (UPRP) a Svetovou organizáciou duševného vlastníctva (WIPO) bol rozšírený 25. apríla 2018 po podpise memoranda o porozumení. Podľa memoranda o porozumení UPRP a Arbitrážne a mediálne centrum WIPO zaviedli spoločný postup s cieľom uľahčiť mediáciu sporov z oblasti ochranných známk, ktoré prebiehajú aj pred UPRP. UPRP tak ponúka možnosť riešenia sporov týkajúcich sa námietok proti ochranným známkam prostredníctvom mediácie podľa mediálnych pravidiel WIPO. Pravidlá mediácie WIPO sú k dispozícii v poľštine. Možnosť mediácie WIPO schválená UPRP môže byť obzvlášť výhodná pre strany, ktoré sa pokúšajú urovnať spory proti ochranným známkam vo viacerých jurisdikciách.

V praxi to znamená, že počas dvojmesačného obdobia určeného na priateľské zmierenie sa môžu strany sporu pokúsiť dosiahnuť zmierenie podaním žiadosti o mediáciu Arbitrážnemu a mediálnemu centru WIPO v poľštine. Strana, ktorá chce začať mediáciu, predloží žiadosť o mediáciu centru a jej kópiu druhej strane sporu. Arbitrážne

18 IP mediální centrum Praha: Činnost ústavu [online]. IP mediální centrum Praha: ©2022 [cit. 24. marca 2022]

Dostupné z: <https://www.ipmediace.cz/>

19 ÚPV ČR: Informace o provádění mediací [online]. ÚPV ČR: ©2022 [cit. 24. marca 2022]

Dostupné z: <https://upv.gov.cz/informacni-zdroje/mediace>

20 MOREK, R., ROZDEICZER, L. 2013. Mediation in Poland: Time for a Quiet Revolution? In: Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective. [online]. Oxford: Oxford Scholarship Online. DOI:10.1093/acprof:oso/9780199653485.003.0014.

a mediálne centrum WIPO poskytne stranám informácie o ďalších krokoch a poplatkoch, a ak o to strany požiadajú, poskytne zoznam potenciálnych mediátorov. Strany si môžu zvoliť aj mediátora, ktorý nie je zapísaný v zozname WIPO. Počas celého procesu bude Arbitrážne a mediálne centrum WIPO v kontakte so stranami a mediátorom, aby zaistilo optimálnu procedurálnu efektívnosť.

Pred uplynutím lehoty na priateľské vyrovnanie strany informujú UPRP o výsledku mediácie. V prípade urovnania sporu môžu strany požiadať UPRP o zastavenie konania o námietke proti ochrannej známke. UPRP vráti stranám 50 % z poplatku za podanie námietky proti ochrannej známke, ak bolo zmierlivé riešenie sporu dosiahnuté počas dvoch alebo šiestich mesiacov.

Ak sa zmluvným stranám nepodarí dosiahnuť zmierlivé riešenie sporu počas šesťmesačného obdobia, ale chcú pokračovať v mediácii, na základe spoločnej žiadosti strán sa námietkové konanie pred UPRP preruší.

Podľa Arbitrážneho a mediálneho centra WIPO by mala byť mediácia nákladovo efektívna a cenovo dostupná. Úlohou Arbitrážneho a mediálneho centra WIPO je po konzultácii so stranami sporu a mediátorom zaistiť, aby poplatky účtované za mediáciu WIPO boli primerané okolnostiam sporov. Pokiaľ sa nedohodnú inak, náklady na správu, poplatky mediátora a všetky ostatné náklady na mediáciu znášajú strany rovnakým dielom. Arbitrážne a mediálne centrum WIPO si účtuje administratívny poplatok za mediáciu sporov z ochranných známk pred UPRP 50 eur/strana sporu. Poplatok mediátorovi je 100 eur/strana sporu za štyri hodiny (príprava a mediácia). Za každú ďalšiu začatú hodinu sa pripláca 50 eur/strana sporu.

Poľský patentový úrad (UPRP) propaguje služby Arbitrážneho a mediálneho centra WIPO na svojej webovej stránke a spoločne organizujú konferencie na propagáciu a podporu alternatívneho riešenia sporov v Poľskej republike.²¹

Alternatívne riešenie sporov v oblasti duševného vlastníctva v Maďarsku

Mediácia bola v Maďarsku spočiatku regulovaná len pre špecifické druhy mediácie (ochrana spotrebiteľa, zdravotná starostlivosť). Prvá všeobecná zákonná úprava bola prijatá v podobe zákona LV/2002 o mediácii, ktorý aj dnes zostáva hlavným právnym zdrojom mediácie. Smernica 2008/52/ES bola implementovaná v Maďarsku v roku 2009. Odvtedy je potrebné dodržiavať záväzné pravidlá na odborné vzdelávanie mediátorov. Vykonateľnosť zmliev sa uľahčila

umožnením následného schválenia súdom. Nedávne reformy sa zameriavajú na ďalšie posilnenie mediácie ako alternatívy k súdnemu konaniu. Mediácia sa najnovšie môže realizovať aj prostredníctvom videokonferencie.

Maďarský úrad duševného vlastníctva (STNH) neposkytuje priamo službu alternatívneho riešenia sporov v oblasti DV. Rovnako ako v Poľskej republike aj tento úrad spolupracuje s Arbitrážnym a mediálnym centrom WIPO a externými mediátormi pri podpore využívania možností alternatívneho riešenia sporov vrátane mediácie a arbitráže v sporoch o duševné vlastníctvo v Maďarsku.

Služby Arbitrážneho a mediálneho centra WIPO pravidelne využívajú nadnárodné spoločnosti, malé a stredné podniky, začínajúce podniky, centrá výskumu a vývoja, univerzity a vynálezcovia z celého sveta.

Maďarský úrad pre duševné vlastníctvo (STNH) propaguje služby Arbitrážneho a mediálneho centra WIPO na svojej webovej stránke a spoločne organizujú konferencie na propagáciu a podporu alternatívneho riešenia sporov v Maďarsku.²²

Alternatívne riešenie sporov v oblasti duševného vlastníctva v Nemeckej spolkovej republike

Mediácia vo svojej modernej podobe začala v Nemeckej spolkovej republike koncom 70. rokov 20. storočia. Prvá iniciatíva týkajúca sa mediácie vznikla v oblasti právnej sociológie na konferencii v roku 1977 a neskôr bola publikovaná v Ročenke právnej sociológie a právnej teórie. V roku 1979 predseda Spolkového ústavného súdu poukázal na obmedzené zdroje právneho systému. Predseda Spolkového súdneho dvora tiež dospel k záveru, že v súdnom systéme je potrebná väčšia efektívnosť, ktorú môže poskytnúť najmä mediácia.

Až do konca 90. rokov minulého storočia bol všeobecný záujem o možnosť alternatívneho riešenia sporov v Nemeckej spolkovej republike takmer nepatrný. Mediácia bola pomerne zriedkavá a jej využitie sa väčšinou obmedzovalo na oblasti rozvodov a environmentálnych sporov.

S účinnosťou od 1. januára 2000 spolkový zákonodarca zaviedol do nemeckého občianskeho súdneho poriadku nový paragraf 15a úvodného ustanovenia zákona, ktorý oprávňoval nemecké spolkové krajiny uzavrieť zmier v prípadoch, kde peňažná hodnota neprevyšovala 750 eur a pre niektoré druhy menších sporov (napr. spory medzi susedmi). Okrem toho federálny zákonodarca zmenil a doplnil ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku tak, že

21 UPRP: Mediacja WIPO w postępowaniach toczących się przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej [online]. UPRP: ©2022 [cit. 24. marca 2022] Dostupné z: <https://uprp.gov.pl/pl/przedmioty-ochrony/znaki-towarowe/procedura-krajowa-/procedura-sprzeciwowa/mediacja-przed-centrum-wipo>

22 STNH: IP Alternative Dispute Resolution [online]. STNH: ©2022 [cit. 25. marca 2022] Dostupné z: <https://www.sztnh.gov.hu/en/ip-alternative-dispute-resolution>

ustanovil možnosť postúpiť alternatívne riešenie sporu na súd so súhlasom sporových strán (oddiel 278 ods. 6 ZPO).

Ministerstvo spravodlivosti Dolného Saska ďalej iniciovalo pilotný program na podporu dobrovoľnej mediácie založenej na tomto ustanovení na niekoľkých súdoch. V rámci tohto programu sudcovia postupovali prípady sudcom – mediátorom. Projekt sa začal v januári 2003 a bol mimoriadne úspešný. Úspešnosť tohto druhu súdnej mediácie bola 79 percent.

Nemecká advokátska komora zriadila výbor pre alternatívne riešenie sporov, ako aj sekciu pre mediáciu s niekoľkými stovkami členov. Nemecký spolkový ústavný súd v roku 2007 rozhodol, že povinné zmierovacie konanie neporušuje ústavné právo občianskeho súdneho konania a rozhodol, že zmirom urovnaný spor v zásade predchádza rozhodnutiu súdu (BVerfG, 14. 2. 2007 – 1 BvR 1351/01). Zákon nazývaný ako „MediationsG“ nadobudol v Nemeckej spolkovej republike platnosť 26. júla 2012. Ide o primárny zdroj mediácie v Nemeckej spolkovej republike, ktorý prijal minimálne štandardy stanovené smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach.

Okrem toho nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 524/2013 z 21. mája 2013 o online riešení spotrebiteľských sporov a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov boli tiež prenesené do nemeckého práva. Nemecký kódex pre urovnávanie spotrebiteľských sporov (VSBG) nadobudol účinnosť 1. apríla 2016. Nemecké spolkové ministerstvo spravodlivosti a ochrany spotrebiteľa v súčasnosti zvažuje revíziu a úpravu kódexu VSBG s cieľom zabezpečiť kompatibilitu s nemeckým systémom hromadných žalôb.²³

V oblasti duševného vlastníctva má Nemecký patentový a známkový úrad (DPMA) ako jediný z krajín Európskej únie v organizačnej štruktúre integrované orgány alternatívneho riešenia sporov a to Rozhodcovskú radu pre zamestnanecké vynálezy a Rozhodcovskú radu podľa zákona o organizáciách kolektívnej správy.

Rozhodcovská rada pre zamestnanecké vynálezy podľa zákona o zamestnaneckých vynálezoch ponúka zmierlivé riešenie sporov medzi zamestnancom, ktorý v rámci svojho zamestnania vytvoril vynález, a jeho zamestnávateľom. Strany sporu sa spravidla musia odvolať na rozhodcovskú radu pred podaním prípadu na súd. Arbitrážne konanie je predovšetkým o primeranej náhrade pre zamestnanca, ak zamestnávateľ podal patentovú prihlášku alebo prihlášku úžitkového vzoru na vynález vytvorený zamestnancom a tento naďalej používa.

Rozhodcovskú radu tvorí trojčlenný panel: právny expert, ktorý je predsedom, a dvaja úradní patentoví experti špecializovaní na príslušnú technologickú oblasť. Na vyriešenie sporu rada predkladá stranám návrhy na urovanie. Strany ich môžu prijať ako záväzné, ale tiež môžu proti návrhom namietat' alebo uzavrieť zmier mimo kancelárie. Konania pred rozhodcovskou radou sú dôverná a konajú sa na neverejnom zasadnutí orgánu. Nezúčastnené strany preto nesmú nahliadať do spisov alebo návrhov na urovanie rozhodcovského konania. Zamestnávateľia a zamestnanci, ako aj ich zástupcovia však majú oprávnený záujem poznať predchádzajúce rozhodnutia rozhodcovského konania.

Od svojho založenia v roku 1957 Rozhodcovská rada pre zamestnanecké vynálezy pravidelne publikovala vybrané anonymizované rozhodnutia v rôznych médiách, a tým sprístupnila rozhodcovské rozhodnutia dotknutým skupinám. Rozhodcovská rada pre zamestnanecké vynálezy bude v tejto praxi pokračovať a anonymizuje vybrané rozhodnutia online ako dokumenty PDF. Rozhodcovská rada pre zamestnanecké vynálezy bude postupne poskytovať popisy predchádzajúcich rozhodnutí.

Rozhodcovskú radu podľa zákona o organizáciách kolektívnej správy rieši spory medzi organizáciami kolektívnej správy autorských práv a užívateľmi diel chránených autorským právom. Rada sa napríklad zaoberá nezhodami medzi Organizáciou pre hudobné prevedenia a práva na mechanickú reprodukciu (GEMA) a organizátormi koncertov, prevádzkovateľmi diskotiek, vysielačmi organizáciami a výrobcami zvukových záznamov.

Rada sa tiež zaoberá spormi medzi vysielačmi organizáciami a prevádzkovateľmi káblových sietí. Často býva sporným bodom, či sú tarify organizácií kolektívnej správy uplatniteľné a primerané.

Rozhodcovská rada sa snaží dosiahnuť zmierlivé urovanie sporu a priateľské dohody medzi stranami. Ak tento cieľ nie je dosiahnutý v priebehu konania, napríklad prostredníctvom zmierenia, rozhodcovská rada predloží stranám návrh na urovanie sporu. Ak tento návrh nie je napadnutý, jeho účinok je podobný rozsudku súdu. Hoci je rozhodcovská rada začlenená do organizácie DPMA, je to autonómny orgán a nie je totožný s DPMA, ktorý je aj dozorným orgánom organizácií kolektívnej správy. Dokumenty vydané Rozhodcovskou radou podľa zákona o organizáciách kolektívnej správy ako návrhy, rozhodnutia a oznámenia o urovaní (podľa § 112 ods. 2, 114 ods. 2, 116, druhá veta zákona o organizáciách kolektívnej správy) sú dostupné na webovej stránke úradu v nemeckom jazyku.²⁴

23 DENDORFER-DITGES, R., 2019. Mediation in Germany. In: Lexicology [online] [cit. 26. marca 2022]

Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=cce08f79-a8c8-43a3-9da0-f0dc861fc2bb>

24 DPMA: Further Duties [online]. DPMA: ©2022 [cit. 25. marca 2022]

Dostupné z: https://www.dpma.de/english/our_office/about_us/further_duties/index.html

Spory týkajúce sa iných predmetov duševného vlastníctva je možné v Nemeckej spolkovéj republike riešiť alternatívnou cestou pomocou komerčných právnických kancelárií alebo prostredníctvom Arbitrážneho a mediáčného centra WIPO.

Alternatívne riešenie sporov v oblasti duševného vlastníctva vo Francúzskej republike

Mediácia sa vo Francúzskej republike praktizuje už mnoho rokov, no zákonom sa riadi až od roku 1995. V zásade existujú dve formy mediácie: súdna a zmluvná mediácia. Zmluvnú mediáciu upravuje menej špecifických právnych ustanovení, ktoré je možné kedykoľvek použiť bez zapojenia súdu, a vo veľkej miere je založená na slobodnej vôli strán, v porovnaní s mnohými ustanoveniami týkajúcimi sa mediácie na základe súdneho rozhodnutia.

Mediáciu je možné využiť pri sporoch vo všetkých oblastiach práva, ale mediácia na súde, ktorá podlieha prísnejšej regulácii zákonnými požiadavkami, sa vzťahuje len na občianske, obchodné, rodinné a pracovné právo. Transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach do francúzskeho práva priniesla podstatné zmeny v právnom rámci týkajúcom sa mediácie, najmä zmluvnej mediácie v občianskych, obchodných, sociálnych a poľnohospodárskych záležitostiach.²⁵

V oblasti týkajúcej sa duševného vlastníctva francúzsky Národný inštitút duševného vlastníctva (INPI) neponúka služby alternatívneho riešenia sporov z duševného vlastníctva, ale ako jediný národný úrad duševného vlastníctva v Európe pomáha podnikom prostredníctvom služby Pass PI preplatiť časť nákladov, ktoré vzniknú stranám sporu, ak využili mediáciu alebo inú formu zmierlivého riešenia sporov z duševného vlastníctva.

Služba Pass IP je určená pre startupy a inovatívne malé a stredné podniky, ktorým Národný inštitút duševného vlastníctva (INPI) vykonal prediagnostiku priemyselného vlastníctva a boli im odporúčané určité kroky a odporúčania. Vďaka finančnej podpore Pass PI tak úrad nabáda k implementácii týchto odporúčaní, a tým k optimalizácii inovačnej stratégie podniku. Po výbere určitej služby (musí byť spojená s priemyselným vlastníctvom podniku) preplatí INPI 50 % nákladov na tieto služby. Náklady na jednotkovú službu môžu dosiahnuť 6 000 eur a financovanie INPI do 3 000 eur. Celkovo tento systém umožňuje financovať až tri služby počas podnikania prostredníctvom troch samostatných preukazov PI. Keďže maximálna kumulatívna suma na spoločnosť je stanovená na 10 000 eur, podnik môže získať globálne financovanie od INPI až vo výške 5 000 eur.

Pass PI umožňuje financovať rôzne služby pokrývajúce rôzne tituly priemyselného vlastníctva:

- zmluvu (akákoľvek zmluva s doložkou o priemyselnom vlastníctve),
- patentové informácie (rešerš, monitorovanie, mapovanie),
- digitálne služby (spôsoby ochrany a kybernetická bezpečnosť),
- medzinárodnú ochranu (medzinárodná stratégia a ochrana),
- financie (ohodnotenie DV a pomoc s daňami),
- spory (medzinárodná analýza pred podaním žaloby).²⁶

INPI neponúka mediáčne služby samy osebe, ale dobre si uvedomuje dôležitosť tejto služby. Preto v roku 2015 INPI podpísal zmluvu s Business Relations Mediator, vládnu službou, ktorá ponúka mediáčne služby spoločnostiam na široké spektrum tém. Prostredníctvom tejto dohody INPI pridal priemyselné vlastníctvo k témam, ktoré je možné riešiť mediáciou v rámci tejto schémy. Toto je obzvlášť dôležité pre ochranné známky, pretože v prípade sporu pred INPI, ako je napríklad konanie o námietke proti ochrannej známke, INPI informuje dotknuté strany, že v prípade súhlasu oboch strán môžu využiť mediáciu.²⁷

Alternatívne riešenie sporov v oblasti duševného vlastníctva v Španielskom kráľovstve

Španielska vláda predložila do zrýchleného legislatívneho procesu kráľovský zákon č. 5/2012 o občianskoprávnom a obchodnom sprostredkovaní, ktorým sa implementovala smernica č. 2008/52/ES v marci 2012. Kráľovský zákon č. 5/2012 bol prijatý 6. júla 2012 a neskôr doplnený kráľovskými dekrétmi.

Keďže zákon rieši obchodnú činnosť a zaoberá sa občianskoprávnymi aj obchodnými otázkami, stojí za zmienku, že Štatút autonómie Katalánska priznáva výlučnú právomoc v občianskoprávných záležitostiach katalánskej vláde s výnimkou tých, ktoré španielskej vláde prideliuje španielska ústava. Keďže katalánska vláda je splnomocnená vydať osobitné pravidlá postupu, ktoré vyplývajú zo špecifik katalánskeho hmotného práva, katalánsky zákonodarca osobitne prijal zákon č. 15/2009 o mediácii v oblasti súkromného práva (katalánsky zákon č. 15/2009 neskôr doplnený dekrétmi a príkazmi).

Treba tiež spomenúť, že španielsky zákon č. 14/2013 o podpore podnikateľov zaviedol novú hlavu X v zákone o konkurze, ktorá sa týka mediácie v čase konkurzu. História komerčnej mediácie v Španielskom kráľovstve by rovnako nebola úplná bez odkazu na Kódex osvedčených

25 DECKERT, K., 2013. Mediation in France: Legal Framework and Practical Experiences. In: Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective. [online]. Oxford: Oxford Scholarship Online. DOI:10.1093/acprof:oso/9780199653485.003.0007.

26 INPI: Pass PI [online]. INPI: ©2022 [cit. 25. marca 2022] Dostupné z: <https://www.inpi.fr/fr/pass-pi>

27 INCE, T., 2020. Innovation at the French IP office: spotlight on trademark tools and services. In: World Trademark Review [online] [cit. 26. marca 2022] Dostupné z: <https://www.worldtrademarkreview.com/anti-counterfeiting/innovation-the-french-ip-office-spotlight-non-core-trademark-tools-and-services>

postupov v mediácii, ktorý v roku 2013 zaviedol Španielsky arbitrážny klub s cieľom podporiť rozvoj a povedomie o mediácii medzi podnikateľskými a právnymi subjektmi.

Pokiaľ ide o postup mediácie, štýl a prístup mediátora, cieľom španielskych aj katalánskych zákonodarcov bolo zaviesť jednoduchý a flexibilný postup mediácie, ktorý stranám umožní slobodne si určiť podstatné fázy mediácie. To znamená, že mediácia v oblasti obchodných sporov je prevažne facilitatívna.

Podľa španielskeho zákona z roku 2012 majú mediátori konať tak, aby umožnili stranám dosiahnuť dohodu. Okrem toho sa v ňom uvádza, že mediátori musia uľahčovať komunikáciu medzi stranami a musia byť proaktívni, aby sa strany čo najviac zblížili.

Katalánsky zákon z roku 2009 stanovuje, že úlohou mediátorov je pomôcť účastníkom sporu dospieť k samostatnej dohode a k rozhodnutiu bez toho, aby navrhovali riešenia alebo konkrétne opatrenia. Mediátori majú uľahčovať dialóg, podporovať porozumenie a pomáhať stranám nájsť riešenia ich sporov.²⁸

V prípade alternatívneho riešenia sporov z oblasti duševného vlastníctva rovnako aj v Španielskom kráľovstve absentuje jednotná organizácia alebo centrum ponúkajúce uvedenú službu. Na alternatívne riešenie sporov z oblasti duševného vlastníctva sporné strany, tak ako aj na Slovensku, využívajú služby komerčných právnických kancelárií a patentových zástupcov, ktorí pôsobia aj ako mediátori.

Z uvedeného dôvodu aj Španielsky úrad pre patenty a ochranné známky (SPTO) a Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO) spolupracujú na podpore možnosti alternatívneho riešenia sporov vo veciach duševného vlastníctva prostredníctvom Arbitrážneho a mediálneho centra WIPO.

Zhrnutie

Alternatívne riešenie sporov, či už sa myslí mediácia alebo rozhodcovské konanie (arbitráž), prináša pre sporiace sa strany rad výhod.

Jednoznačne urýchli a zjednoduší sporové konanie a v prípade dohody medzi stranami sporu šetrí aj peňaženku. Sporovým stranám je ponúknutá autonómia pri rozhodovaní a za spolupráce nezávislej osoby, či už v podobe mediátora, alebo rozhodcu, aj možnosť dospieť k spoločnej dohode a dokonca túto dohodu ovplyvniť aj bez súdnych prietahov. K menšiemu psychickému vypätiu prispieva aj neverejnosť a diskretnosť pojednávania a zachovanie mlčanlivosti. Možnosť prizvania expertov a znalcov

a neobmedzený počet prizvaných účastníkov konania zvyšuje hranicu úspešného ukončenia sporu dohodou.

Aj keď alternatívne riešenie sporov nedokáže v plnej miere nahradiť súdne konanie, nakoľko nie je možné alternatívne rozhodnúť vo všetkých veciach a v prípade mediácie nie je vždy výsledná dohoda vykonateľná, znižuje sa riziko opätovného otvorenia sporu, nakoľko k alternatívnej dohode pristupujú zúčastnené strany dobrovoľne.

Alternatívne riešenie sporov začína prenikať do rôznych spoločenských oblastí a v posledných pár rokoch zasahuje čiastkovo aj do oblasti práv z duševného vlastníctva. V prípade alternatívneho riešenia sporov z duševného vlastníctva si však toto len hľadá svoje miesto v právnych systémoch jednotlivých krajín Európskej únie vrátane Slovenska.

Úrad priemyselného vlastníctva SR v spolupráci so Svetovou organizáciou duševného vlastníctva (WIPO) a Úradom Európskej únie duševného vlastníctva (EUIPO) pripravuje aktivity, ktorých cieľom je popularizovať a podporovať využívanie alternatívnych spôsobov riešenia sporov z oblasti duševného vlastníctva aj na Slovensku.

Veríme, že sme aj týmto článkom prispeli k popularizácii alternatívneho riešenia sporov, ktoré má v našom právnom systéme určite nezastupiteľné miesto.

Literatúra

- BALKOVÁ, L. 2017. Prečo nie mediácia? In: Projustice [online]. [cit. 16. marca 2022] Dostupné z: <https://www.projustice.sk/obcianske-pravo/preco-nie-mediacia>
- BISKUPIČ, M. 2000. Mediačná dohoda spísaná vo forme notárskej zápisnice [online]. [cit. 20. marca 2023] Dostupné z: <https://martinbiskupic.sk/mediacna-dohoda-spisana-vo-forme-notarskej-zapisnice/>
- BISKUPIČ, M. 2021. Rozdiel medzi mediáciou a arbitrážou (rozhodcovským konaním) [online]. [cit. 16. marca 2022] Dostupné z: <https://martinbiskupic.sk/rozdiel-medzi-mediaciou-a-arbitrazou-rozhodcovskym-konanim/>
- BUDJAČ, M., ŠIMONOVÁ, K., LAZÍKOVÁ, J. 2014. Zákon o mediácii – komentár. Bratislava: Wolters Kluwer. s. 8. ISBN 978-80-8168-022-9.
- BUKVAIOVÁ, N. 2020. Mediácia – inštitút pre mimosúdne riešenie sporov. In: epravo.sk [online]. [cit. 16. marca 2022] Dostupné z: <https://www.epravo.sk/top/clanky/mediacia-institut-pre-mimosudne-riesenie-sporov-4839.html>

28 TARRAZON, M. 2019. Mediation in Spain. In: Lexicology [online] [cit. 31. marca 2022]

Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=76953d05-2960-4cab-925b-bc2de6194ae4>

- DECKERT, K. 2013. Mediation in France: Legal Framework and Practical Experiences. In: Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective. [online]. Oxford: Oxford Scholarship Online. DOI:10.1093/acprof:oso/9780199653485.003.0007.
- DENDORFER-DITGES, R. 2019. Mediation in Germany. In: Lexicology [online] [cit. 26. marca 2022] Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=cce08f79-a8c8-43a3-9da0-f0dc861fc2bb>
- DPMA: Further Duties [online]. DPMA: ©2022 [cit. 25. marca 2022] Dostupné z: https://www.dpma.de/english/our_office/about_us/further_duties/index.html
- ĎURIANČIKOVÁ, Z. 2020. Mediácia v oblasti duševného vlastníctva. In: Duševné vlastníctvo. Roč. XXIV, č. 2, s. 7 – 11. ISSN 1335-2881.
- EISI: O centre [online]. EISI: ©2022 [cit. 19. marca 2022] Dostupné z: <https://adr.eisionline.org/sk/o-centre/>
- EUIPO: Alternative Dispute Resolution [online]. EUIPO: ©2022 [cit. 23. marca 2022] Dostupné z: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/sk/adr-service>
- EUIPO: Effective Dispute Resolution case handlers [online]. EUIPO: ©2022 [cit. 23. marca 2022] Dostupné z: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/online-services/edr-case-handlers>
- HOLÁ, L. 2003. Mediace – Způsob řešení mezilidských konfliktů. Praha: Grada Publishing. s. 29. ISBN 978-80-247-0467-8.
- HOLÁ, L. 2011. Mediace v teorii a praxi. Praha: Grada Publishing. s. 17. ISBN 978-80-247-3134-6.
- HNILICA, R. 2007. Mediácia (konsenzuálny prístup k spravodlivosti). In: Justičná revue, Roč. 59, č. 6 – 7, str. 865. ISSN: 1335-6461.
- INPI: Pass PI [online]. INPI: ©2022 [cit. 25. marca 2022] Dostupné z: <https://www.inpi.fr/fr/pass-pi>
- IP mediační centrum Praha: Činnost ústavu [online]. IP mediační centrum Praha: ©2022 [cit. 24. marca 2022] Dostupné z: <https://www.ipmediace.cz/>
- KUTLÍK, F. 2020. Mediácia a riešenie konfliktov v pracovnej oblasti. Bratislava: SIMARS. s. 12 – 13., s. 17 – 20. ISBN 978-80-973506-1-1.
- LINCE, T. 2020. Innovation at the French IP office: spotlight on trademark tools and services. In: World Trademark Review [online] [cit. 26. marca 2022] Dostupné z: <https://www.worldtrademarkreview.com/anti-counterfeiting/innovation-the-french-ip-office-spotlight-non-core-trademark-tools-and-services>
- MARUŠICOVÁ, L., KLINCKOVÁ, E. 2012. Štúdia Alternatívne spôsoby riešenia sporov [online]. Bratislava: SBA, s. 22 [cit. 18. marca 2022] Dostupné z: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/alternativne_sposoby_riesenia_sporov.pdf
- MH SR: Alternatívne riešenie spotrebiteľských sporov [online]. MHSR: ©2022 [cit. 27. marca 2022] Dostupné z: <https://www.mhsr.sk/obchod/ochrana-spotrebiteľa/alternativne-riesenie-spotrebitel'skych-sporov-1>
- MH SR: Zoznam subjektov alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov [online]. MH SR: ©2022 [cit. 27. marca 2022] Dostupné z: <https://www.mhsr.sk/obchod/ochrana-spotrebiteľa/alternativne-riesenie-spotrebitel'skych-sporov-1/zoznam-subjektov-alternativneho-riesenia-spotrebitel'skych-sporov-1>
- MOLITORIS, P. 2016. Konsenzuálne prostriedky alternatívneho riešenia sporov. Košice: UPJŠ. s. 18 – 26. ISBN 978-80-8152-7.
- MOREK, R., ROZDEICZER, L. 2013. Mediation in Poland: Time for a Quiet Revolution? In: Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective. [online]. Oxford: Oxford Scholarship Online. DOI:10.1093/acprof:oso/9780199653485.003.0014.
- MS SR: Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike. [online]. MS SR: ©2020 [cit. 20. marca 2023] Dostupné z: <https://projekty.justice.sk/sk/projekty/budovanie-a-posilnenie-alternativneho-riesenia-sudnych-sporov-prostrednictvom-mediacie-a-efektivneho-vyuzivania-nastrojov-restorativnej-justicie-v-slovenskej-republike/>
- SCHERER, G. 2006. Arbitration and mediation in international business. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International. s. 195. ISBN: 9789041122568.
- SKM: Cenník mediácie [online]. SKM: ©2022 [cit. 18. marca 2022] Dostupné z: <http://www.komoramediatorov.sk/cennik.html>
- STNH: IP Alternative Dispute Resolution [online]. STNH: ©2022 [cit. 25. marca 2022] Dostupné z: <https://www.sztnh.gov.hu/en/ip-alternative-dispute-resolution>
- TARRAZON, M. 2019. Mediation in Spain. In: Lexicology [online] [cit. 31. marca 2022] Dostupné z <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=76953d05-2960-4cab-925b-bc2de6194ae4>
- UPRP: Mediacja WIPO w postępowaniach toczących się przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej [online]. UPRP: ©2022 [cit. 24. marca 2022] Dostupné z: <https://uprp.gov.pl/pl/przedmioty-ochrony/znaki-towarowe/procedura-krajowa-/procedura-sprzeciwowa/mediacja-przed-centrum-wipo>
- ÚPV ČR: Informace o provádění mediací [online]. ÚPV ČR: ©2022 [cit. 24. marca 2022] Dostupné z: <https://upv.gov.cz/informacni-zdroje/mediace>
- ÚPV ČR: Mediace [online]. ÚPV ČR: ©2022 [cit. 24. marca 2022] Dostupné z: <https://upv.gov.cz/informacni-zdroje/mediace>
- WIPO: Mediation [online]. WIPO: ©2022 [cit. 23. marca 2022] Dostupné z: <https://www.wipo.int/amc/en/mediation/>